

Budjettiosasto
Rakenneyksikkö

Eläketulovähennys

Eläketulovähennyksen kiristäminen n. 150 miljoonalla eurolla

- Vahvistaisi työllisyyttä noin 1 100 henkilöllä 2030 vuoden tasolla tarkasteltuna.
- Työllisyyden kohenemisen julkista taloutta vahvistava vaikutus olisi karkeasti suorien nettotulonsiirtojen osalta arvioituna noin 18,2 miljoonaa euroa vuoden 2030 tasolla tarkasteltuna.

Työllisyysvaikutusten arvioiminen

Eläketulovähennys vaikuttaa suoraan eläkeläisten käytettävissä oleviin tuloihin. Näin eläketulovähennyksen voidaan tulkita merkittävässä määrin vaikuttavan eläkkeiden nettohyötyyn eli eläkevarallisuuteen: mitä anteliaampi eläketulovähennys on, sitä enemmän bruttomääräisistä eläketuloista jää käteen, ja päinvastoin. Työllisyysvaikutusarviota varten tarvitaan siis arvio siitä, miltä kohderyhmän eläköityminen lähtötilanteessa näyttää sekä siitä, missä määrin eläketulovähennyksen muutokset vaikuttavat nettoeläkkeisiin, ja lisäksi arvio siitä, miten tämä muutos nettoeläkkeissä heijastuisi eläköitymisiin.

Relevantti kohderyhmä muodostetaan eläketurvakeskuksen lakisääteisten eläkkeiden ns. PTS-laskelmien eli pitkän aikavälin laskelmien vuoden 2022 perusteella. Kohdejoukkona toimii työeläkejärjestelmän piirissä olevat henkilöt, jotka eivät saa vanhuuseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä. PTS-laskelmassa on määritelty tälle kohdejoukolle lähtökohtainen riski siirtyä täydelle kansaneläkkeelle iän mukaan, sekä lähtökohtaisessa arviossa täydelle vanhuuseläkkeelle siirtyneiden lukumäärä.

Hallituksen JTS2025-2028 suunnitelman yhteydessä päätetyn eläketulovähennyksen kiristyksen odotetaan vahvistavan verotuloja n. 150 miljoonalla eurolla. Valtiovarainministeriön vero-osaston arvioiden mukaan vuoden 2025 eläketulojen kokonaismäärä olisi noin 41,7 miljardia euroa, ja näiden keskimääräinen veroprosentti noin 21,23 prosenttia. Tällä perusteella voidaan arvioida, että eläketulovähennyksen kiristyminen pienentäisi nykyisten eläkkeiden nettosummaa noin 0,46 prosenttia.

Koska eläketulovähennyksen kiristyminen kohdennetaan korkeammille tulotasoille, ei tämä välttämättä ole edustava tulos. Tämä johtuu siitä, että eläkejärjestelmän luonteesta johtuen vanhemmilla ikäluokilla eläkkeet ovat pienempiä, kuin nuoremmilla, sekä lähitulevaisuudessa eläkkeelle siirtyvillä. Tarkastelemalla 64-68-vuotiaita eläkkeensaajia, saadaan SISU-mikrosimulointimalliin perustuvilla laskelmilla arvio, jonka mukaan eläketulovähennyksen kiristyminen pienentäisi tämän kohderyhmän eläkkeiden nettosummaa noin 0,6 prosenttia.

Tuorein kotimainen tutkimus, joka kohderyhmää käsittelee, on Gruberin ym. (2022) tarkastelu, jonka mukaan eläkevarallisuuden nousu yhdellä prosentilla kasvattaa eläköitymisriskin noin 1,11 –kertaiseksi. Kun ajatellaan, että eläketulovähennyksen kiristäminen heikentää eläkevarallisuuden arvoa, voidaan tämän

perusteella arvioida, että tämä eläkevarallisuuden arvon heikentyminen pienentää eläköitymisriskiä noin 4,6-6,0 prosenttia¹.

Jotta työllisyysvaikutus saataisiin arvioitua, oletetaan laskelmassa eläkesiirtymien tapahtuvan tasaisesti vuoden aikana. Tämän jälkeen lähtökohtaiselle kuukausittaiselle siirtymälle lasketaan todennäköisyys, ja muutetaan todennäköisyyttä toimenpiteen vaikutuksen mukaisesti. Kuukausittaisten muutosten keskiarvosta saadaan työvoiman vuositason muutos. Tämän vuositason muutoksen mukaan aktiivisen työvoiman koko kasvaisi myöhentyneiden eläköitymisten johdosta noin 1200:lla vuosittain, vuoden 2030 tasossa tarkasteltuna.

Työvoiman koon muutoksen lisäksi työllisyysvaikutusarvio edellyttää arviota kohderyhmän työllisyysasteesta. Tämä muodostetaan tarkastelemalla vuonna 2021 eläketulovähennyksen kannalta relevantin kohderyhmän (n. 22 000-57 000 euroa vuodessa eläketuloa) työllisyyttä ennen eläköitymistä. Tilastokeskuksen FOLK-aineistojen perusteella muodostetun arvion mukaan tämän ryhmän² työllisyysaste edeltävänä vuonna 2020 oli noin 90 prosenttia. Lopulta vaikutus työllisyyteen on noin 1 100 työllistä vuoden 2030 tasossa arvioituna.

Työllisyyden vaikutus julkiseen talouteen

Karkea arvio työllisyysvaikutuksen merkityksestä julkisen talouden kannalta voidaan tuottaa tarkastelemalla kohderyhmän suoria nettotulonsiirtoja, eli käytännössä tuloveroja ja etuuksia. Kohderyhmän ollessa työelämässä ovat nettotulonsiirrot noin 16 500 euroa positiiviset. Vuotuinen työllisyyden kohenemisen vaikutus julkiseen talouteen olisi siis noin 18,2 miljoonaa euroa pidemmällä aikavälillä.

Laskelmassa on huomioitu ainoastaan työelämässä olon korkeammat nettotulosiirrot. Eläkkeellä ollessaan näiden henkilöiden tulot koostuvat käytännössä eläkkeestä. Mikäli nämä kohderyhmä lykkää eläköitymistään, ovat he oikeutettuja vastaavasti korkeampaan eläkkeeseen. Jos lykkäyskorotus on aktuaarisesti neutraali eläkejärjestelmän sisällä, tarkoittaa tämä vaan, että henkilöille maksetaan korkeampaa eläkettä myöhemmin. Tästä korkeammasta eläkkeestä kertyy vastaavasti myös suurempi määrä veroja, mutta kokonaisuudessaan eläkemeno ei itse lykkäyskorotuksen johdosta muutu³.

Työeläkemeno muuttuu kuitenkin korkeamman työpanoksen johdosta. Tämä on laskelmassa kuitenkin huomioitu niin, että eläkevakuutusmaksujen⁴ vaikutus työnaikaisista nettotulonsiirroista on jätetty huomioimatta. Nämä maksut vastaavat periaatteessa korkeampaa eläkeoikeutta.

¹ Riskien laskeminen edellyttää eksponenttifunktion käyttöä. Eksponentti joustokertoimen 0,104 ja -0,6 prosentin tulosta on noin 0,93995 ja vastaavasti 0,46 prosentin osalta noin 0,9536. Täsmällisesti ottaen eläköitymisriskit muuttuvat näillä kertaluvuilla.

² Täsmällisemmin sen osan ryhmästä, joka ei saanut vuonna 2020 eläketuloja. Näin rajataan ulkopuolelle kesken vuotta eläkkeelle jääneitä. Työllisyysasteen hyödyntäminen laskelmassa saattaa aiheuttaa pientä harhaa alaspäin, sillä on mahdollista, että eläköitymistään lykkäävät henkilöt ovat pääasiassa työssä käyviä. Laskelman toistaminen vuoden 2018 tai 2019 havainnoilla, jotka vuonna 2021 saivat 22 000-57 000 euroa eläketuloja, tuottaa myös noin 90 prosentin tai jopa hieman korkeamman työllisyysasteen. Kohderyhmän työllisyysaste vaikuttaisi siis olevan säännönmukaisesti korkea.

³ Koska eläketulovähennyksen muutos koskettaa melko korkeita eläketasoja, ei tällä todennäköisesti ole juuri vaikutusta kansaneläkemenoihin tai eläkkeensaajan asumistuen menoihin.

⁴ Pääasiassa työnantajien vakuutusmaksuja.

Lähteet

Gruber, Jonathan; Kanninen, Ohto Ravaska, Terhi (2022). Relabeling, retirement and regret. Journal of public Economics, Vol. 211,104677. [\[linkki\]](#)